

TA'LIM SIFATINI TA'MINLASHDA RAHBARNING LIDERLIK QOBILIYATINING PEDAGOGIK AHAMIYATI

Imomova Dilafruz Rustam qizi

*“China Road Trans” mas’uliyati cheklangan jamiyati
boshqaruv apparati bo‘limida tarjimon-maslahatchi*

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish jarayonida rahbarning liderlik qobiliyatining o‘rni va ahamiyati ilmiy-nazariy hamda pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilinadi. Zamonaviy ta’lim tizimida rahbarning faqat ma’muriy boshqaruvchi emas, balki pedagogik lider sifatida faoliyat yuritishi zarurligi asoslanadi. Ta’lim sifati, liderlik kompetensiyalari, boshqaruv samaradorligi o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: ta’lim sifati, liderlik, rahbar, pedagogik boshqaruv, transformatsion liderlik, ta’lim menejmenti.

THE PEDAGOGICAL IMPORTANCE OF LEADERSHIP ABILITIES OF EDUCATIONAL LEADERS IN ENSURING EDUCATION QUALITY

Imomova Dilafruz Rustam qizi – Translator and Consultant, Administrative
Management Department, “China Road Trans” Limited Liability Company

Abstract. This article examines the role and pedagogical significance of leadership abilities of educational leaders in enhancing the quality of education within educational institutions. The study is conducted from scientific-theoretical and pedagogical perspectives. It substantiates that, within the framework of the modern education system, an educational leader should function not merely as an administrative manager, but also as a pedagogical leader capable of guiding educational processes and fostering professional development. The article reveals the interrelatedness of education quality, leadership competencies, and the effectiveness of educational management.

Keywords: education quality, leadership, educational leader, pedagogical management, transformational leadership, educational management.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ ЛИДЕРСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ РУКОВОДИТЕЛЯ В ОБЕСПЕЧЕНИИ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ

Имамова Дилафруз Рустам кизи – переводчик-консультант отдела
управленческого аппарата общества с ограниченной ответственностью
«China Road Trans»

Аннотация. В статье с научно-теоретических и педагогических позиций рассматривается роль и педагогическая значимость лидерских способностей руководителя в процессе повышения качества образования в образовательных учреждениях. Обосновывается положение о том, что в условиях современной системы образования руководитель должен выступать не только в роли административного управляющего, но и в качестве педагогического лидера, способного эффективно организовывать образовательный процесс и содействовать профессиональному развитию педагогов. Раскрывается взаимосвязь между качеством образования, лидерскими компетенциями и эффективностью образовательного управления.

Ключевые слова: качество образования, лидерство, руководитель, педагогическое управление, трансформационное лидерство, образовательный менеджмент.

Kirish. Bugungi globallashuv va raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim tizimi oldiga yuqori sifatli, raqobatbardosh va innovatsion fikrlovchi kadrlarni tayyorlash vazifasi qo'yilmoqda. Ta'lim sifati nafaqat o'quv dasturlarining mukammalligi yoki o'qituvchilarning malakasi, balki ta'lim muassasasini boshqarayotgan rahbarning liderlik qobiliyatiga ham bevosita bog'liqdir. Chunki aynan rahbar strategik yo'nalishni belgilaydi, jamoani safarbar etadi va ta'lim jarayonining sifat ko'rsatkichlarini shakllantiradi.

So'nggi yillarda ta'lim menejmentida "liderlik" tushunchasi markaziy kategoriya sifatida qaralmoqda. Rahbarning tashabbuskorligi, innovatsion fikrlashi, jamoani ruhlantira olishi ta'lim muassasasining ichki rivojlanish sur'atlarini belgilab beradi. Shu sababli rahbarning liderlik qobiliyatini rivojlantirish ta'lim sifatini oshirishning muhim pedagogik sharti sifatida maydonga chiqmoqda.

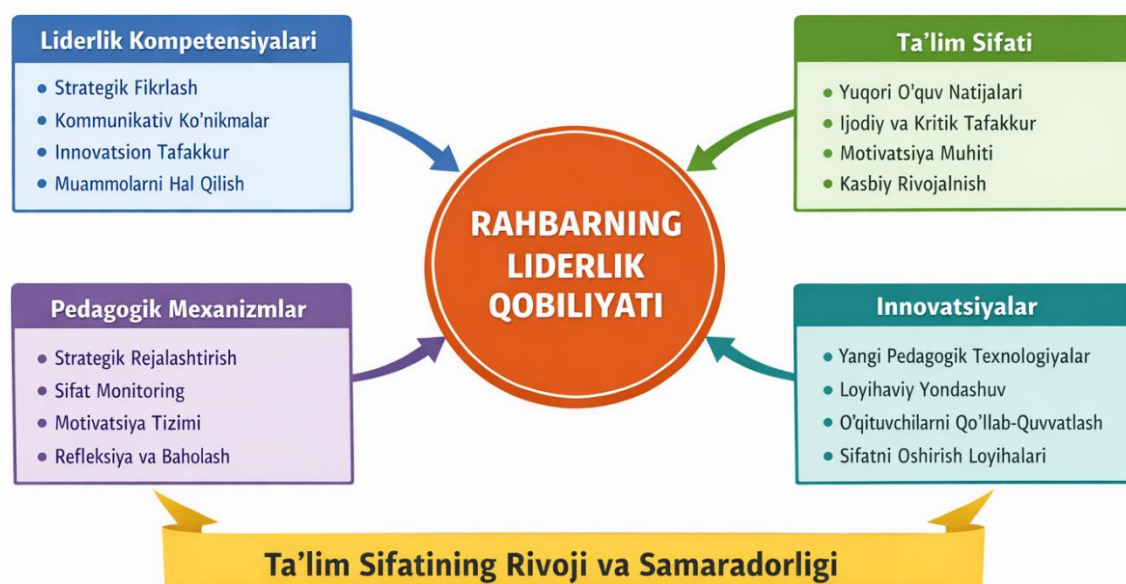
Ta'lim sifati – bu ta'lim jarayonining jamiyat ehtiyojlariga, davlat ta'lim standartlariga va shaxsiy rivojlanish talablarga mosligi bilan belgilanadigan kompleks pedagogik kategoriya hisoblanadi. Ta'lim sifati bilim, ko'nikma va kompetensiyalarning shakllanish darajasi, bitiruvchilarning ijtimoiy moslashuvchanligi, kasbiy tayyorgarligi orqali namoyon bo'ladi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. Zamonaviy pedagogikada ta'lim sifati faqat natija emas, balki jarayon sifatida ham talqin qilinadi. Ya'ni o'qitish metodlari, baholash tizimi, pedagogik muhit, boshqaruv mexanizmlari bir butun tizim sifatida qaraladi. Bu tizimning markazida esa ta'lim muassasasi rahbari turadi.

Rahbarning qarorlari, strategiyasi, jamoaga bo'lgan munosabati ta'lim jarayonining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu bois rahbarning liderlik qobiliyati ta'lim sifati bilan uzviy bog'langan pedagogik omil sifatida qaralishi zarur. Liderlik – bu shaxsning boshqalarni umumiy maqsad sari ilhomlantira olish, yo'naltira olish va

birlashtira olish qobiliyatidir. Rahbarlik esa ko‘proq lavozim va vakolat bilan bog‘liq bo‘lsa, liderlik shaxsiy ta’sir, ishonch va hurmatga tayanadi. Ta’lim muassasasida samarali rahbar pedagogik lider bo‘lishi kerak. U nafaqat buyruq beruvchi, balki o‘qituvchilar va talabalarni rivojlanishga undovchi, ularning salohiyatini ochib beruvchi shaxs bo‘lishi lozim. Bunday rahbar jamoada ishonch, ochiqlik va hamkorlik muhitini shakllantiradi.

Ilmiy adabiyotlarda transformatsion liderlik, distributiv liderlik, xizmatkor liderlik kabi yondashuvlar ta’lim tizimi uchun eng mos modellardan biri sifatida e’tirof etiladi. Ushbu yondashuvlar rahbarning pedagogik missiyasini kuchaytiradi va ta’lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

1-rasm. Ta’lim sifatini ta’minlashda rahbarning liderlik qobiliyati

Ta’lim muassasasida sifatli ta’lim muhitini yaratish rahbarning liderlik qobiliyatiga bog‘liq. Agar rahbar innovatsiyalarga ochiq, pedagoglarni qo‘llab-quvvatlovchi va tashabbuskor bo‘lsa, jamoa ham o‘z ustida ishlashga, yangi metodlarni joriy etishga intiladi.

Rahbarning pedagogik liderligi quyidagi yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

- o‘qituvchilar faoliyatini rag‘batlantirish;
- professional rivojlanish imkoniyatlarini yaratish;
- sifatni monitoring qilish;
- innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash.

Natija va muhokama. Natijada ta’lim sifati uzluksiz oshib boradi va ta’lim muassasasi raqobatbardosh bo‘lib boradi.

Rahbarning liderlik qobiliyati bir qator pedagogik mexanizmlar orqali ta’lim sifatiga ta’sir ko‘rsatadi. Bular: strategik rejalashtirish, jamoaviy boshqaruv,

motivatsiya, refleksiya va monitoring tizimidir.

Rahbar tomonidan ishlab chiqilgan strategiya ta'lim muassasasining rivojlanish yo'nalishini belgilaydi. Jamoaviy boshqaruv esa o'qituvchilarni qaror qabul qilish jarayoniga jalb etib, ularning mas'uliyatini oshiradi.

Motivatsiya orqali pedagoglarning ichki faolligi kuchayadi. Refleksiya va monitoring esa ta'lim sifati ustidan doimiy nazoratni ta'minlaydi.

Rahbarning quyidagi liderlik kompetensiyalari ta'lim sifatini bevosita belgilaydi:

- strategik fikrlash;
- kommunikativlik;
- innovatsion tafakkur;
- muammolarni hal qilish;
- pedagogik sezgirlik.

Ushbu kompetensiyalar rahbarni oddiy boshqaruvchidan haqiqiy ta'lim lideriga aylantiradi.

Ta'lim sifati rahbarning liderlik qobiliyatisiz yuqori darajada ta'minlanishi mumkin emas. Zamonaviy ta'lim muassasasi rahbari pedagogik lider bo'lishi, jamoani rivojlanishga yo'naltirishi va innovatsion muhit yaratishi zarur. Shu bois rahbar kadrlarni tayyorlash tizimida liderlik kompetensiyalarini shakllantirish ustuvor vazifa bo'lishi lozim.

O'tkazilgan ilmiy-nazariy tahlillar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy ta'lim tizimida ta'lim sifati nafaqat o'quv dasturlarining mukammalligi yoki pedagoglarning kasbiy salohiyatiga, balki ta'lim muassasasi rahbarining liderlik qobiliyatiga ham bevosita bog'liqdir. Rahbarning pedagogik lider sifatidagi faoliyati ta'lim muhitining mazmuni, o'qituvchilar jamoasining motivatsiyasi hamda innovatsion jarayonlarning jadalligi bilan uzviy aloqador bo'lib, ta'lim natijalarining barqaror oshishiga xizmat qiladi.

Xulosa. Tadqiqot davomida rahbarning strategik fikrlashi, kommunikativ kompetensiyasi, tashabbuskorligi va transformatsion yetakchilik qobiliyati ta'lim sifatini ta'minlashning muhim omillari sifatida asoslandi. Ayniqsa, rahbar tomonidan jamoada ishonchli, hamkorlikka asoslangan va ochiq pedagogik muhitni shakllantirish o'qituvchilarning kasbiy faolligini kuchaytirib, ularning ta'lim jarayoniga ijodiy yondashuvini ta'minlaydi. Bunday muhitda o'quvchilarning bilimlarni chuqur o'zlashtirishi, mustaqil fikrlashi va kompetensiyalarining rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratiladi.

Shuningdek, rahbarning liderlik qobiliyati ta'lim muassasasining strategik rivojlanishini ta'minlovchi muhim resurs sifatida namoyon bo'ladi. Innovatsion tashabbuslarni qo'llab-quvvatlash, sifatni monitoring qilish, pedagogik faoliyatni tahlil qilish va refleksiya mexanizmlarini joriy etish orqali rahbar ta'lim sifatini tizimli ravishda boshqarish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ta'lim muassasasining ichki rivojlanishi bilan birga, uning tashqi muhitdagi raqobatbardoshligini ham oshiradi.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim sifatini barqaror ta'minlash uchun rahbarning liderlik kompetensiyalarini rivojlantirish strategik ahamiyat kasb etadi. Shu bois ta'lim menejmenti tizimida rahbarlarni tayyorlash va qayta tayyorlash jarayonlarida pedagogik liderlik, innovatsion boshqaruv va sifat menejmenti komponentlarini kuchaytirish zarur. Mazkur yondashuv ta'lim muassasalarining samaradorligini oshirish va milliy ta'lim tizimining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. **Musurmonova O.** Pedagogik menejment. Toshkent: O'qituvchi, 2006. – 152 b.
2. **Xodjayev B.X.** Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. Toshkent: "O'zbekiston faylasuflari milliy jamiyati", 2015. – 112 b.
3. **Juraev R.X.** Ta'lim sifatini boshqarish. Toshkent: "Fan", 2009. – 54-65 b.
4. **Abdullayeva M.J.** Ta'lim muassasalarini boshqarish. Toshkent: "Fan va texnologiya", 2014. – 45-46 b.
5. **Saidov U.S.** Pedagogik menejment. Toshkent: TDPU nashriyoti, 2018. – 45-48 b.